

راهکارهای توسعه حجاب

در فرهنگ اسلام، محور اصلاحات، فرهنگ سازی است. لذا با فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و تبلیغی می‌توان فضای اجتماعی جامعه را به سمتی هدایت کرد که افراد به صورت طبیعی و خودجوش به رعایت عفاف و حجاب رغبت نمایند...

بدین ترتیب، اقدامات بازدارنده باید در حد ضرورت، نقش تکمیلی خود را ایفا نماید. در برخورد با پدیده بدحجابی باید مشکل فرهنگی و سیاسی آن را از هم تمایز ساخته و متناسب با خاستگاه‌های آن به برخوردی سنجیده و برنامه‌ریزی شده پرداخت. نکته اساسی این که وقتی اکثریت جامعه گرفتار يك ناهنجاری است مقابله با اکثریت نتیجه بخش نخواهد بود، مگر این که با موارد مستهجن که عموم مردم آن را زشت می‌شمارند، برخورد شود و در دراز مدت با بستر سازی فرهنگی، این ناهنجاری گسترده را به سطح محدودی تقلیل داد، در این صورت دایره اقدامات متوجه افرادی است که در اقلیت قرار گرفته‌اند. اما راهکارهای بنیادین که در توسعه حجاب می‌توانند نقش جدی ایفا نمایند، بدین قرار است:

1. احیای فرهنگ اسلامی و اصلاح باورهای عمومی

پیاده کردن آموزه‌های دینی و عینی نمودن دستورالعمل‌های شریعت، وظیفه آحاد جامعه است. اما در این میان سازمان‌های فرهنگی حکومت دینی، وظیفه‌ای مضاعف به دوش می‌کشند و باید خط مشی کلی جامعه را بر اجتناب از ردای اخلاقی، ترغیب جوانان به ازدواج و رواج ساده‌زیستی بنا نهند. وقتی فرهنگ سازان جامعه خود گرفتار اسراف و تبذیر شوند، از اخلاق و معنویت فاصله بگیرند، نسبت به مفاسد اخلاقی و ابتدال در پوشش بی‌تفاوت شوند، پیامدهای ذیل نتایج طبیعی چنین گرایشی است:

الف) بی توجهی نسبت به کار آمدی دین در عرصه‌های مختلف اجتماعی، جوان را به سمت بی هویتی و پرداختن به ضد ارزش‌ها سوق می‌دهد. وقتی پویایی دین در عرصه حیات بشری کم رنگ شود، بدینی است دختران و پسران، ابزار وجود و اثبات شخصیت خویش را در مظاهر غیر دینی مانند خود آرای و مدگرایی جست و جو نمایند.

ب) عدم اهتمام به تقویت باورهای دینی و ارزش‌های اخلاقی سبب می‌شود نسل جوان نسبت به ارزش‌ها بیگانه گشته و نسبت به اعتقادات دینی خود احساس حقارت نماید و بنیست فکری در این باب، خودباختگی به فرهنگ غرب را در پی‌دارد.

احیای ارزش‌های اصیل اسلامی و فراخوانی زن مسلمان به تعقل و دریافتن ارزش‌ها و آفریدن روح تعبد و تعهد نسبت به این‌ها نقش مهمی در این زمینه خواهد داشت. زن مؤمن باید به آنچه اسلام به عنوان ارزش بدن می‌نگرد باور داشته باشد و بداند که شخصیت و عظمت او در گرو روح بلند، اندیشه والا و جان پیراسته از آلودگی است که او را به روشی انسانی و مشی اسلامی فرا می‌خواند و بداند تن آرایه بسته و ظاهر فریبنده هرگز نمایانگر شخصیت او نیست. کلام بیدارگر حضرت مسیح که فرمود:

به حق برای شما می‌گویم: تن چه سودی دهد در صورتی که ظاهرش درست باشد و درونش تباه. بدن‌های شما چه سودتان دهد که خوشتان دارد و دل‌هایتان تباه باشد و بهره‌ای نبرید آن گاه که پوست خود را آراسته و پاک نگاه دارید و دل‌های شما چرکین باشد. (1)

در زن باید باور استوار، ایمان عمیق ایجاد شود. زنی که دل به حق داده و اندیشه به خدا سپرده و فرجام زندگی دنیوی‌اش را پذیرفته چطور حاضر می‌شود خودآرای و خود نمایی کند و خود را در معرض نگاه‌های آلوده قرار دهد و زمینه‌های تلذذ دیگران و مآلاً فساد آفرینی را به وجود آورد؟! کلام بلند حضرت علی(ع) که می‌فرماید:

«المرة بايمانه» (2) آدمی در گرو باورهای خویش است. «نشان‌گر آن است که باورهای درست و ایمان‌های راسخ، عالی‌ترین نقش را در کیفیت زندگانی انسان ایفا می‌کنند. (3)

2. اصلاح نگرش‌های فرهنگی در سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان

تحلیل صحیح، برنامه‌ریزی و سیاست گذاری درست آن گاه میسر می‌شود که از جزئی نگری و بریده نمودن پیکره شریعت پرهیز شود و اجزاء و عناصر مجموعه دین در ارتباط با یکدیگر لحاظ شوند. اما واقعیت این است که گاهی برنامه‌ریزان به جای آسیب‌شناسی و پرداختن به معضلات اساسی جامعه، به انجام عملیات قطعی پرداخته و به اتخاذ برنامه‌های موفقی رو می‌آورند. این شیوه، آسیب‌های جدی بر جامعه تحلیل می‌کند. آگاهی مجریان و توجه آنان به معضلات اخلاقی جامعه، اختصاص اعتبار مناسب و نیروی انسانی کارآمد و سوق دادن جامعه به سمت اصلاحات می‌تواند گام مؤثری در رفع مشکلات فرهنگی جامعه باشد.

البته از ضعف فرهنگی جامعه بانوان نیز نباید غفلت نمود، یکی از معضلات فکری و فرهنگی جوامع، عدم شناخت و آگاهی زنان نسبت به هویت واقعی خود و تمایزات و تفاوت‌های روحی و جسمی خود با مردان است و تا هنگامی که این آگاهی حاصل نشود نمی‌توانند ارزش خود را بشناسند.

بنابراین، طبیعی است که در جهت احکام و قوانین مربوط به خود، جدیت و اهتمام لازم را نخواهند داشت. و جامعه نیز در انجام تکالیف خود نسبت به زنان کوتاهی خواهد کرد و این همه منجر به محرومیت فرهنگی و دورماندن زنان از حقوق مسلم‌شان خواهد شد.

بدیهی است برنامه‌های آموزشی و تشویق بانوان به فراگیری و اهتمام نسبت به مسائل مربوط به خویش، تا حدودی می‌تواند در رفع این معضل مفید و مؤثر باشد.

3. هماهنگی کلیه نهادهای ذی‌ربط

در توسعه فرهنگ حجاب، بایستی میان نهادهای دولتی و غیردولتی و نیز میان فعالیت‌های فرهنگی، ارشادی و اجرایی هماهنگی و هم‌سویی وجود داشته باشد. برنامه‌ها و اقدامات به عمل آمده به صورت پی‌گیر تحت نظارت و اشراف نهادهای ذی‌ربط قرار گیرد. جهت تحقق این مهم باید تمامی متولیان و دست‌اندرکاران از آگاهی لازم و حساسیت کافی نسبت به این موضوع برخوردار باشند تا زمینه گسترش عفاف و حجاب فراهم شود.

4. اصلاح عملکرد رسانه‌ها

بی‌تردید رسانه‌های تصویری در تغییر هنجارها و ارزش‌ها نقش مؤثری دارند به‌ویژه برنامه‌هایی که با مخاطب ارتباط بیش‌تری برقرار نمایند. گاهی برنامه‌های تبلیغی و فرهنگی، زمینه تحقیر زنان و تضعیف موقعیت آنان را فراهم نموده است. از این رو، مناسب است با اجتناب از عرضه برنامه‌هایی که زنان را به سوی جلوه‌گری سوق می‌دهد هم‌چنین با پرهیز از نمایش زنان در فیلم‌ها و سریال‌ها و... به عنوان انسان‌هایی کم‌بهره از معرفت، احساسی و فاقد هویت، بر جایگاه و هویت واقعی آنان تأکید نموده و زمینه‌های تعالی آن‌ها را فراهم سازند.

رعایت وقار و متانت و حفظ پوشش که ضامن مصونیت اخلاقی و روانی زن به هنگام حضور در عرصه‌های مختلف اجتماعی است، بعضاً در میان هنرپیشگان مورد بی‌مهری قرار گرفته و حجاب سنتی و اصیل تحقیر شده است. ریشه چنین نگرش را باید در عدم آگاهی و یا ضعف اعتقادی برخی دست‌اندرکاران رسانه‌ای دانست. به نظر می‌رسد نهادهای فرهنگی باید پیش از پیش به تربیت هنرمندان و هنرپیشگان متعهد به مبانی اعتقادی بپردازند تا حفظ ارزش‌های دینی نه به عنوان تحمیل قانونی، بلکه به عنوان باورهای قلبی و تمایلاتی خود جوش متجلی شود.

زن به عنوان موجودی خلاق، برخوردار از ظرافت‌های شخصیتی و دارنده بسیاری از کمالات و استعدادها در رسانه باید خصوصیات مثبت او به عنوان یک مادر، همسر و کسی که نقش‌های برجسته را عهده‌دار است، معرفی شود و از شخصیت‌پردازی‌های ناصحیح که زن را ظلم‌پذیر و ضعیف و یا در نقشی صنعتی و دور از واقعیت نمایش می‌دهد، پرهیز کند.

زن به لحاظ ساختار تکوینی از ویژگی‌هایی برخوردار است؛ از شاخص‌ترین این خصوصیت‌ها، کمال جویی معنوی زن است. از آن جا که زن از احساس و تخیل بهره‌مند است؛ می‌تواند در مسیر کمالات معنوی بهتر و سریع‌تر گام بردارد؛ احساس و تخیلی که محور هنر و تربیت هنرمند است؛ اگر به این ساحت که جزو جوهره و ماهیت زنان است توجه کافی شود دیگر زن در عرصه هنر با نقش‌های منفی پرخاش‌گری، ساده لوحی و... ظاهر نمی‌شود. نمایش روش و منش زنان پاکدلی که در عرفان عملی طی طریق کرده و به مراتبی از قرب دست یافته‌اند و پرداختن به زمینه‌ها و بسترهایی که آنان را به این جهت سوق داده می‌تواند برای دیگران نیز سازنده و مؤثر باشد.

این حقیقت را باید از طریق برنامه‌های رسانه به ویژه به جامعه زنان تفهیم کرد که هر چه آدمی به لذایذ بیرونی و عرصه برونی وجود خویشتن بپردازد، از عرصه درون و خویشتن‌نگری باز خواهد ماند.

لازمه تکامل و حرکت سازنده، تعمق و اندیشه درونی و انصراف از تکرار بیرونی است و این همه زمانی میسر می‌شود که زن، در کنار زندگی متعارف و روزمره خود بخشی از برنامه زندگی‌اش را به مطالعه، اختصاص دهد.

رسانه در این جهت می‌تواند ارائه طریق نماید، ترتیب و تنظیم برنامه‌های آموزشی (با تأکید بر آموزه‌های دینی) آن هم در اوقاتی که نوعاً خانم‌ها امکان بهره‌برداری از آن را دارند و ساعاتی که از اشتغالات بیرون و احیاناً داخل منزل فارغ شده، از بهترین زمان ارائه برنامه است.

5. اصلاح نظام الگوسازی

انسان فطرتاً الگو‌گزین و الگوپذیر است. پیوسته در این اندیشه است ارزش‌هایی را که باور دارد در چهره ای مجسم بنگرد و خود را همانند آن الگو بسازد مسأله الگو در اخلاق اسلامی و روان‌شناسی نیز جایگاه مهمی دارد. از این رو، قرآن کریم در شرایطی که زن هیچ‌گونه ارزش انسانی و اجتماعی نداشت زنانی شایسته چون آسیه همسر فرعون و حضرت مریم(س) را معرفی و از آنان تجلیل نموده است.

حضرت زهرا(س) را کوثر دانسته، به عنوان الگو و اسوه معرفی کرده و بدین ترتیب، لیاقت و شایستگی زن را در رسیدن به کمالات معنوی به اثبات رسانیده است.(4) و الگو بودن زنان صالح و وارسته را برای همگان اعم از زن و مرد تبیین نموده است. با توجه به این که الگوها در ساختار روحی و رفتاری انسان نقش مؤثری دارند، یکی از تأسفات جدی عصر حاضر این است که زن مسلمان آن چنان که شایسته و بایسته است با چهره‌های بلند تاریخ اسلام آشنا نیست. زندگانی حضرت زهرا(س) و فرزند برومندش، پیام آور عاشورا، حضرت زینب(س) و دیگر چهره‌های والای تاریخ گذشته و معاصر باید برای زن مؤمن نشان داده شود تا بنگرد چه سان با حفظ هویت و شخصیت و وقار و متانت می‌تواند در جامعه حضور پیدا کرده و ایفای نقش نماید.

توصیه امام صادق(ع) تأمل برانگیز و قابل توجه است:

به زنان دوستی آل علی(ع) را الهام کنید.(5)

زن اگر حب علی(ع) را فرا گرفت و او را راهبر شناخت و خاندان او را الگو پذیرفت و بر راهی رفت که اهل بیت: رفته‌اند و آنان را سرمشق گرفت، روپین تن می‌شود و حضورش در جامعه دلهره آفرین نخواهد بود.

6. به کارگیری روش‌های صحیح برای گسترش حجاب

سلیقه‌ای عمل کردن و تأکید و تکیه بر آداب و عادات غیر اصیل، نقش مهمی در جهت بدبین کردن مردم نسبت به حجاب ایفا نموده است. تصویری که از زن در جوامع اسلامی عرضه می‌شود و نحوه نگرش و برخورد زن، همه گویای این مطلب است که التقاط و انحرافی صورت گرفته است. به این معنا که برخی از احکام دینی با آداب و سنت ناصواب که بعضی ریشه در جاهلیت نخستین دارد، در آمیخته است و مسلمانان باید به عنوان مالکان برترین میراث دینی فهم دینی را از رسوبات فرهنگی‌های جاهلی و سنت‌های غلط بپیرایند.

مصلحان واقعی جوامع یعنی انبیا نسبت به عرف زمان خودشان دست به اصلاحات زدند و دیدگاه‌های ناصواب را تغییر دادند. پیامبر گرامی اسلام(ع) با عرف مقابله نمود و هویت از دست رفته زن را به جامعه باز گردانید. دستورات الهی را در همسانی زن و مرد به مردم ابلاغ نمود.

بدین ترتیب یکی از واقعیت‌های تلخ جوامع اسلامی، دیدگاه‌های افراطی و گرایش‌های نادرستی است که به عنوان مذهب و عرف اسلامی درباره مسائل زنان رواج داشته است، تبیین ناهنجاری‌ها و اثرات سوئی که بر این نگرش مترتب است، به سادگی امکان‌پذیر نمی‌باشد چرا که بسیاری از مصادیق این مسأله به عنوان ارزش تلقی می‌شود. البته این مهم از منظر اندیشمندان مخفی نمانده و نسبت به آن هشدار داده‌اند. یکی از نویسندگان از انحرافی که در جوامع اسلامی رخ نموده، داد

سخن می‌زند:

مسلمانان در برخورد با زنان از مسیر تعالیم شریعت اسلام منحرف گذشته و روایات مدسوس و معول در بین آنان گسترش یافته، از این رو زن مسلمان در ورطه جهل و غفلت از دین و دنیا سقوط کرده است. آموزش زنان گناه عظیم شمرده می‌شود، رفتن به مسجد ممنوع و اطلاع او نسبت به اوضاع و احوال فرهنگی - اجتماعی و سیاسی امری بعید تلقی می‌شود. (6)

این درحالی است که زن دائما گرفتار نگرش افراطی و تفریطی بوده و رفتار عادلانه را کمتر تجربه کرده است. بر این اساس توصیه به رعایت حجاب در محیط‌های زنانه، تأکید بر گونه خاصی از حجاب بدون توجه به شرایط آب و هوایی و منطقه جغرافیایی و بافت فرهنگی را می‌توان نمودهای نگرش افراطی دانست. به طور کلی، طی کردن مسیر اعتدال و پرهیز از افراط و تفریط می‌تواند فضای رغبت و میل به رعایت حجاب را فراهم کند. اما به طور مشخص اقدامات ذیل تا حدودی مؤثر و مفید است.

1. معماری و شهرسازی متناسب با فرهنگ حجاب صورت پذیرد از جمله معماری مراکز آموزشی دخترانه به گونه‌ای باشد که تا حدودی آزادی عمل را برای آنان فراهم نماید تا آنان مجبور نباشند ساعات متمادی پوشش کامل را رعایت کنند.

2. برنامه‌ریزی در جهت توسعه فرهنگ حجاب باید چنان باشد که شرایط و مقتضیات فرهنگی، روحی و سنی افراد لحاظ شود و نیز به نوع کار و خصوصیات اقلیمی و منطقه‌ای - با رعایت اصل حکم حجاب - توجه شود. بدین ترتیب نباید بر رنگ خاص یا شکل خاص پافشاری نمود.

3. باید تدابیری اندیشید تا چادر و لباس‌هایی که به عنوان حجاب استفاده می‌شود با قیمت مناسب و سهل الوصول در اختیار همگان قرار گیرد.

4. توجه به حس تنوع‌طلبی و مدگرایی جوانان و متناسب با فرهنگ دینی و آداب محلی و منطقه‌ای آنان، الگوهای پوششی ارائه شود.

7. توجه به هدایت زمینه‌های طبیعی میل به خودنمایی

شاید بتوان گفت که خودآرایی و تزئین در زن، امری طبیعی است. در فرهنگ اسلام، تمایلات و غرایز انسانی به هیچ وجه منفی تلقی نمی‌شود و سعی بر آن است که با شیوه صحیح نگرش به تمایلات و ارضا مشروع آن، انسان را در جهت تکامل سرعت بخشد. در این راستا، به زن توصیه می‌کند غریزه خودآرایی را جهت دهد و آن را به محارم به ویژه همسر خویش اختصاص دهد.

هدایت و جهت‌دهی این غریزه آن قدر مهم است که اگر در موقع مناسب خود انجام نگیرد، جامعه را گرفتار کجروی و ابتذال خواهد کرد. جلوه‌گری زن و صرف انرژی و توان او در جهت جلب رضایت و توجه مردان یکی از نمودهای این ابتذال است، که نهایتاً زبونی و حقارت قشر زن را در پی دارد چرا که محیط اشتغال را به محیطی همراه با تیرج تبدیل می‌کند و بخشی از نیاز مرد را در محیط اجتماعی اشباع می‌نماید و بازیچه مردان هوس‌باز می‌شود.

8. تقویت مرزهای زنانگی و مردانگی

تفاوت‌های تکوینی زن و مرد، مطلبی انکارناپذیر است و خداوند حکیم با احاطه بر این تفاوت‌ها برای هر يك از دو صنف، وظایف و مسئولیت‌هایی مقرر فرموده تا نظام هستی به نحو احسن اداره شود. از این رو در آیه 32 سوره نساء تفاوت‌های موجود بین زن و مرد را مطابق حق و عدالت می‌داند. پس آرزوی تغییر آنها يك نوع مخالفت با مشیت پروردگار تلقی می‌شود:

(ولا تتموا ما فضل الله بعضكم على بعض...)

بر این اساس، قرآن کریم بر تفاوت‌هایی که در سایه خلقت انسان به طور طبیعی در اصناف بشر قرار داده شده، صحنه می‌گذارد. اما اختلافاتی که به دست بشر به خاطر روابط ظالمانه بشری به وجود آمده، به هیچ وجه مورد قبول اسلام نیست.

بدین ترتیب، پذیرش مرزها و تفاوت‌های جنسیتی میان زن و مرد که ریشه در نظام خلقت آن دو دارد، امری کاملاً منطقی و عقلانی است. اما تعیض‌ها، بی‌عدالتی‌ها و بی‌توجهی به خواسته‌ها و آزادی‌های مشروع زنان که ناشی از برداشت‌های ناصحیح از اسلام می‌باشد و ریشه در اندیشه‌های خرافی و مردسالارانه دارد امر را بر بسیاری از مردم مشتبه ساخته و عموماً این نحوه نگرش و برخورد را در مبانی و معارف دینی و اعتقادی جست و جو می‌کنند. این همه، مسئولیت دست اندرکاران فرهنگ و هنر را سنگین‌تر کرده که در جهت تصحیح و پالایش افکار عمومی جامعه تلاش کنند و مرز میان تعصبات و ارزش‌های دینی را بازشناسی و تفکیک نمایند.

اقدامات عملی که می‌تواند در زدایش این نوع نگرش کارساز باشد، بسیار متنوع و متعدد است به عنوان مثال: در عرصه ورزش جهت حضور فعال و سالم بانوان باید سرمایه‌گذاری شود مسلماً فراهم نمودن زمینه فعالیت بانوان در این زمینه از نظر اقتصادی سرمایه‌گذاری مضاعفی را می‌طلبد.

به ویژه در جامع اسلامی که بایستی تقویت فرهنگ دینی و حفظ موازین اسلامی مدنظر مسئولین مربوطه باشد.

در عرصه دانش و پژوهش هم باید اقدامات جدی صورت بگیرد. قشر پژوهشگر و فرهیخته بانوان شاهد تعیض‌ها و نابرابری‌هایی در ارائه خدمات مراکز علمی - پژوهشی و کتابخانه‌ها هستند. وجود این محدودیت‌ها که نوعاً توجیه منطقی و یا شرعی ندارد جامعه فرهنگی زنان را به عقب‌نشینی از صحنه پژوهش و تحقیق سوق می‌دهد، در حالی که اگر دست اندرکاران و مسئولان مراکز علمی و فرهنگی نگرشی مثبت به حضور زنان در این عرصه داشته باشند، با چنین مشکلی روبرو نخواهیم بود.

چکیده

راهکارهای توسعه حجاب

در فرهنگ اسلام، محور اصلاحات فرهنگ سازی است. لذا با فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و تبلیغی می‌توان فضای اجتماعی جامعه را به سمتی هدایت کرد که افراد به صورت طبیعی و خودجوش به رعایت عفاف و حجاب رغبت نمایند.

راهکارهای بنیادینی که می‌توانند در توسعه حجاب نقش جدی ایفا نمایند بدین قرار است:

1. احیای فرهنگ اسلامی

پیاده کردن آموزه‌های دینی و عینی نمودن دستور العمل‌های شریعت، وظیفه آحاد جامعه است. اما در این میان سازمان فرهنگی حکومت دینی، وظیفه‌ای مضاعف به دوش می‌کشند و باید خط مشی کلی جامعه را بر اجتناب از ردایب اخلاقی، ترغیب جوانان به ازدواج بنا نهند.

عدم اهتمام به تقویت باورهای دینی و ارزش‌های اخلاقی سبب می‌شود نسل جوان نسبت به ارزش‌ها بیگانه گشته و نسبت به اعتقادات دینی خود احساس حقارت نماید و بنیست فکری در این باب خودباختگی به فرهنگ غرب را در پی دارد.

احیای ارزش‌های اصیل اسلامی و فراخوانی زن مسلمان به تعقل و دریافتن ارزش‌ها و آفریدن روح تعبد و تعهد نسبت به این‌ها نقش مهمی در این زمینه خواهد داشت.

2. اصلاح نگرش‌های فرهنگی در سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان

تحلیل صحیح، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری درست آن‌گاه میسر می‌شود که از جزئی‌نگری پرهیز شود. گاهی برنامه‌ریزان به جای آسیب‌شناسی و پرداختن به معضلات اساسی جامعه، به اتخاذ برنامه‌های موقتی رو می‌آورند.

این شیوه، آسیب‌های جدی بر جامعه تحمیل می‌کند.

آگاهی مجریان و توجه آنان به معضلات اخلاقی جامعه، اختصاص اعتبار مناسب و سوق دادن جامعه به سمت اصلاحات می‌تواند گام مؤثری در رفع مشکلات فرهنگی جامعه باشد.

3. اصلاح عملکرد رسانه‌ها

گاهی برنامه‌های تبلیغی و فرهنگی، زمینه تحقیر زنان و تضعیف موقعیت آنان را فراهم نموده است. از این رو مناسب است با اجتناب از عرضه برنامه‌هایی که زنان را به سوی جلوه‌گری سوق می‌دهد زمینه تعالی آن‌ها را فراهم سازند.

رعایت متانت و حفظ پوشش که ضامن مصونیت اخلاقی و روانی زن به هنگام حضور در عرصه‌های اجتماعی است، گاه در میان هنرپیشگان مورد بی‌مهری قرار گرفته و حجاب سنتی و اصیل تحقیر شده است.

نهادهای فرهنگی باید بیش از پیش به تربیت هنرمندان و هنرپیشگان متعهد به میانی اعتقادی بپردازند تا حفظ ارزش‌های دینی نه به عنوان تحمیل قانونی، بلکه به عنوان باورهای قلبی و تمایلاتی خودجوش متجلی شود.

4. اصلاح نظام الگوسازی

انسان پیوسته در این اندیشه است ارزش‌هایی را که باور دارد در چهره‌ای مجسم بنگرد. مسأله الگو در اخلاق اسلامی و روان‌شناسی نیز جایگاه مهمی دارد. از این رو، قرآن کریم زنایی شایسته چون آسیه همسر فرعون و حضرت مریم(س) را معرفی و از آنان تجلیل نموده است.

یکی از تأسف‌های جدی عصر حاضر این است که زن مسلمان به طور بایسته با چهره‌های بلند تاریخ اسلام آشنا نیست.

5. به‌کارگیری روش‌های صحیح برای گسترش حجاب

طی کردن مسیر اعتدال و پرهیز از افراط و تفریط می‌تواند فضای رغبت و میل به رعایت حجاب را فراهم نماید. اگر شهرسازی و معماری به ویژه در مراکز آموزشی دخترانه به گونه‌ای باشد که تا حدودی آزادی عمل را برای آنان فراهم نماید و نیز شرایط و مقتضیات فرهنگی، روحی و سنی افراد لحاظ شود و نیز به نوع کار و خصوصیات اقلیمی و منطقه‌ای توجه شود.

و در نهایت به حس تنوع‌طلبی و مدگرایی جوانان توجه شود و متناسب با فرهنگ دینی و آداب محلی و منطقه‌ای آنان، الگوهای پوششی ارائه شود. پی نوشت‌ها:

1) تحف العقول: ابومحمد حسن شعبه حرّانی، 1400 ق، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ص 548.

2) غررالحکم و دررالکلم: عبدالواحد بن محمد تمیمی واحدی، بی‌تا، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ج 1، ص 62.

3) حجاب از دیدگاه قرآن و سنت: فتحیه فتاحی زاده، ج 3، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ص 186 - 188.

4) برای اطلاع بیشتر از نقش الگوی زنان در قرآن ر ک به زن در تاریخ و اندیشه اسلامی: فتحیه فتاحی زاده، ج اول، 1383 ش مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، بخش ششم.

5) من لا یحضره الفقیه: محمد بن علی بن بابویه قمی (معروف به شیخ صدوق)، ج 1، 1369 ش، تهران، نشر صدوق، ج 3، ص 493.

6) تحریر المرثه فی عصر الرساله: محمد عبدالحلیم ابوشقه، ج اول، 14 - 1410 ق، کویت، دارالقلم، ج 1، ص 5.

فتحیه فتاحی زاده